

To so moji tihi spomini...

To so moji tihi spomini,
ki sem poslal jih v zlati večer,
da se vžgo kot zvezde v sinjini,
ko jih vznemiri bogati nemir.

Zdaj dozoreli so v pesmi mi male
in so vse kri od moje krvi,
kakor bogatoblesteče korale
padajo težke v gaje noči.

J. M. Tomažin.

* * * Tomska, 29. VII. 1915.

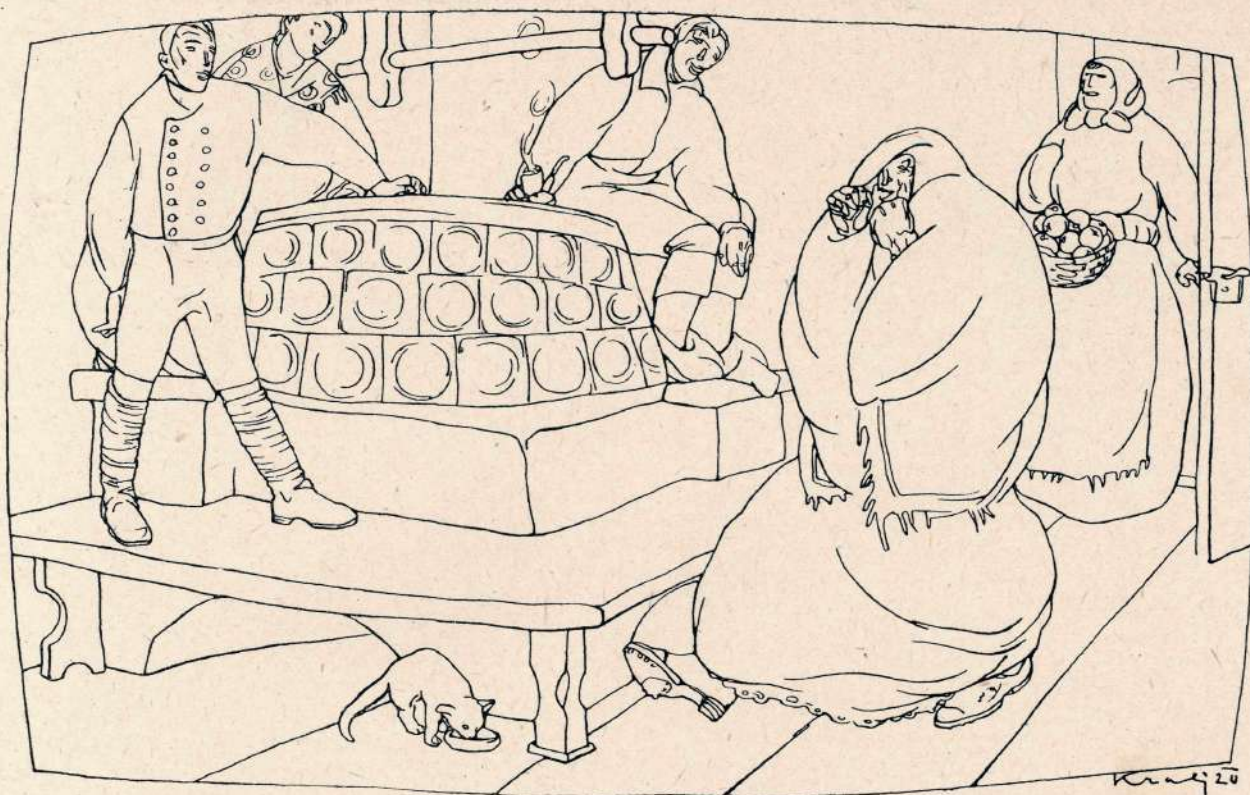
Med tabo in menoj molčeča je tujina,
odmev tišine njene je boleš, —
med tabo in menoj pojoča je globina
in njena pesem je kot himna zvezd.

Med tabo in menoj v nebo gori molčanje
neskončnih, dolgih, hrepenečih dni, —
med tabo in menoj so v most se spletle sanje
čez vse temine žalostnih noči.

Vojeslav Molè.

Petrove sanje.

„Jeh, jeh, zmrznila sem . . .“

Thanatos.

Pavlu Zamidi, ko je smrtno zbolel. — Vojeslav Molč.

I.

Pod tihimi jesenskimi drevesi
sem srečal te. Bil pozen dan je; bled sijaj
gorel je nad zatonom pod nebesi.
Kot blesk njegov je bled bil tvoj smehlaj.

In venec belih rož, sestrâ cipresi,
ki z njo krasi grobove južni kraj,
bleščal ti je v laseh. Pod tihimi drevesi
si šel kot ta, ki vé, da ni poti nazaj.

V oko sem tvoje se zazrl globoko, —
gorelo v njem je brezno brez zaslone,
kipelo morje temnih je globin.

Molče si stisnil mi drhtečo roko
in šel. — Večer je že. Že zarja tone
in noč gori iz večnih že tišin.

II.

Nekje me čakaš, — vem, — kraj zadnjih cest.
Tam roka tvoja zadnjo luč utrne
in sname s čela zadnjih rož prelest,
in kar bilo je, vekomaj zagrne.

Očem pa pot odpre čez morje zvezd.
Pogled utone v večnosti srebrne.
Pozabljeno življenje. In bolest
v zavest se nikdar, nikdar več ne vrne.

Nekje me čakaš, — vem, — kraj vseh poti.
O kje? Glej, še visok je v ognju plamen,
še komaj so razkrile se oči, —

še komaj skoz strmeče, solnčne sanje
iz dna se vzpenja k jasnosti spoznanje, —
kdaj zazveniš, življenja zadnji amen?

— in tolar je zažvenčal na fleh ...

Modre dalje.

Divna je noč, da bi izkoprnell!
Fantova pesem se v dalje razlega ...
Čudna bolest prevzema me vsega — —
O, da bi sam se pred sabo otel!

Vsa ogromnost neutešitve
divje v srcé se mi zagreba.
V svoji nemoči bi kriknil do neba
v strašno vsemirje: rešitve, rešitve!

V brezbrežja hrepenenja lijo ...
O, da zajel bi jih v težkem zvoku!
A, kakor drevo sem, ki vanj vetrovi bijó,
on pa razjeda se v svoje neizraznosti joku.

Miran Jarc.

Krik davnim.

Sama sva ostala v tej hladni grajski sobani
v tišini popoldneva poznega; šumno vrvenje
družbe ostale s hodnika tu v tihi dvorani
se razprševa, kjer plove vsepozabljenje.

Na stenah slike gospâ in mogotcev nekdanjih
se zdi, da še vedno v tajnem molčanju živijo,
baročna zrcala še čakajoče visijo ...
nikogar ni, ki bi spet zbudil življenje v brezdanjih

samotah teh ... zadnje še solnce se vlega v zavese
pri oknih, na tla ... Ti h glasovirju si sela
in smeh pritajen ti nalahno na lica je dahnil.

V tem hipu po tipkah ti roka je kruto zdrsela —
krik plašnih akordov — — ko da v njih vsa prošlost se trese ...
»Trudna od poti sem!« — Čar davnin je usahnil.

Miran Jarc.

115 Tu: »Zdaj naglej se jel!« so mi velele,
»pred dva saj smo privedle te rubina,
ki iz njih bil v te je Amor vrigel strele.«

118 Nebroj želja, kot ognja pekočina
mi sililo je v nje oči žareče,
tja zroče, kjer bila je dvozverina.

121 Kot v ogledalu solnce se leskeče,
tāk dvozver se je v nje očeh: zdaj ptici,
zdaj levu slična bolj v oči iskreče.

124 Strmel-li nisem, bravec, po pravici,
videč, kāk tista dvozver tam miruje,
spreminja pa v Gospé se zmir zenici?

127 V tem pa, ko moja duša se raduje
in vsa strmeč naslaja se ob jēdi,
ki nasičuje in hkrati izlačnjuje,

130 so žēne tri (o njih so višjem redi
kretnje svedočile!) naprej stopile,
plešoč ob angelski le-ti besedi:

133 »Oči obrni, Beatrice, mile
u svojega prezvestega ti slugo,
ki kaj stopinj nogé so mu storile,

136 da uzrl bi te! O, stori nam uslugo,
javi se temu-le izza koprene,
da skrito uzrē lepoto tvojo drugo!«

139 Vzrl večne luči odsev, oči sem njene!
Poet — naj trudil se do sivih let je
v Parnasa senci, pil iz Hipokrene —

142 kje je, da ne bi omágalo mu petje,
če peti htel bi, krasna kāk je bila,
ko ob spevu sfer obsipalo jo cvetje

145 in v čistem zraku obraz mi je razkrila?
(Dalje)

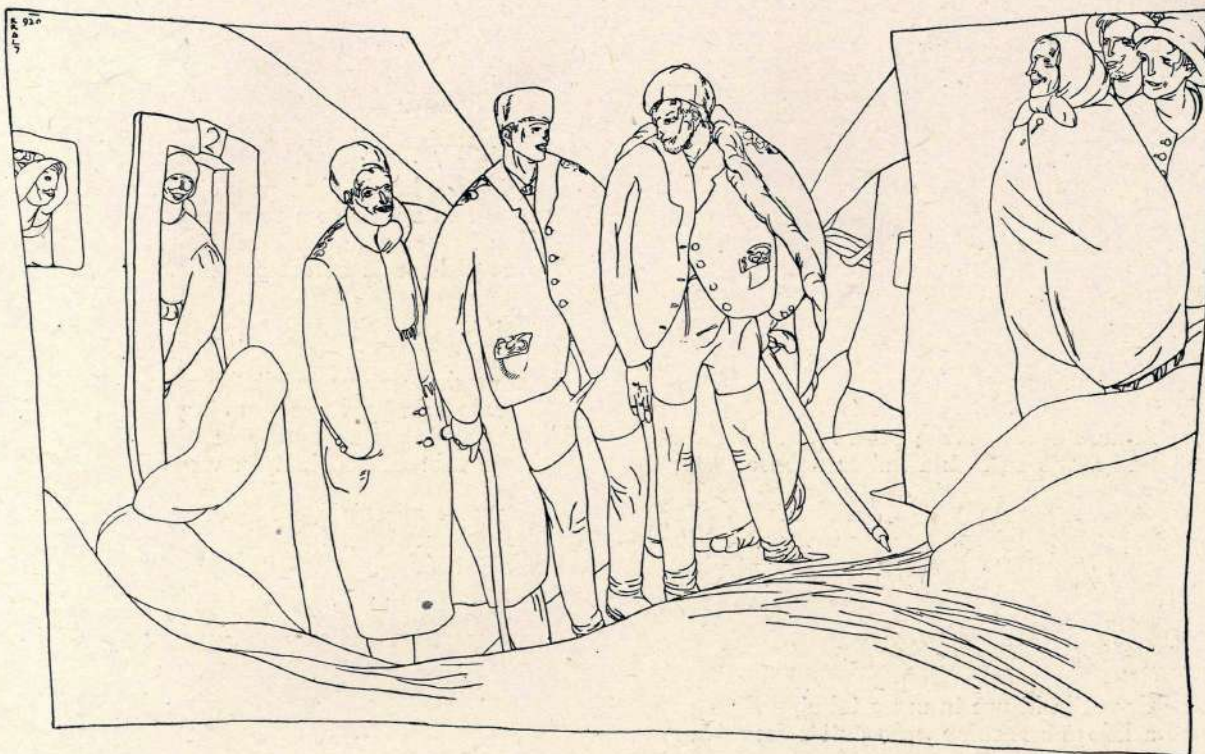
Človek.

Poglejte mōrje!
Kot biserna ploskev z daljave
prihaja, objema . . . in že je obzorje,
neskončne planjave.
Galeb bi rad bil lahkokrili,
da hitro premerim dolžino morjā,
ribje plavuti bi dali mi bili,
pa bi odkril vam globino morjā.

A sem le labud,
ki žalost in stud
povzročal bi val mu,
ko bela mu grud
poljubi obal
tam daleč, o daleč, onkraj obzorja,
onkraj življenja brezmejnega morja
v planjavi brez tal. —

Branko Jeglič.

Na Korinju je bilo vse v oknih ...

Roža skrivnostna.

Odlomki. — France Bevk.

Kot govoreča uganka si mi ti ...
A te besede so le senca tvojih besedi,
ki sem ti bral jih z usten kakor češnje,
in vse so nerazrešne kakor ti ...

1.

Šla sva skoz mesto, samá ... Da bi znala,
kam naj položiva svojo ljubezen!
Grozna je noč, od bolesti sem pala
na zemljo, na dež in jokala, jokala ...

Kot iskrico vjela sem upanje grenko ...
Sijala je luč skoz zaveso pretenko
na naju, in žarki čez lica razliti
so vpili se v kri in pričeli krožiti ...

V sobi kot v vencu družina je bila,
le rahlo sluteča, da luč sva jim pila.
Vstal je nekdo in prišel do zavesa ...
Kot ptički sva bila, ki groza ju trese.

Šel je dež kot da pesti na dušo bijó.
Vtonila je senca v zavesi, luč ž njo,
le enkrat je še kot perut splahutala,
kot ogenj v pepelu nama v dušah ostala.

2.

Pod drevjem se sklanjajo sence,
ki riše jih mesec na pot,
čudé nama sijajo zvezde,
nad goro spi božja perot.

Midva sva se tajno zaprla
v najtišji kotiček srca
in sijeva sebi; za naju
ne zemlje ni, niti nebá ...

- 118 Potem, sem videl, druga se zverjad je —
lisica — v voz triumfski priplazila,
ki tečne hrane vidno trl jo glad je.
- 121 A, grdih krivd dolžeč jo, zapodila
jo v beg Gospa je moja ták, da suha
so bedra in stegna komaj jo rešila.
- 124 Nato mi stopi nov prizor pred dúha:
spet orel v dno vozá, kot prej, spusti se,
ko ven zleti, voz poln je perja in puha.
- 127 In zdajci glas iz néba oglasi se,
ko da prišel iz žalostnega je grla:
»O, s kakšnim tovorom moj čoln topí se!«
- 130 Nato, ko da pod vozom se odprla
je zemlja: dalo zmaja nje je žrelo,
in vozá je dno mu repa moč predrla.
- 133 In kakor ósa k sebi krči želó,
ták zmaj je rep v teló, krivic sèsljavo;
del dna izrjavavših v tmè je zginil sèlo.
- 136 In kot se plodna zemlja odene s travo,
ták dna se je ostanek z orla dlako,
podarjeno mordà z namero zdravo.
- 139 Odelo s puhom, perjem se je enako
tudi oje tist hip, tist hip obé kolesi:
vzdihljaj ne pride iz ust s hitrostjo tákó.
- 142 Zdaj zgradba sveta, odeta vsa s peresi,
glavé pognala je: štirje robovi
vsak eno, tri so rastle na ojesi;
- 145 le-té bilè — kot voli — so z rogovi,
en rog je v čelu štirih vsaka imela:
nečuven bil dotlej nestvor je novi.
- 148 In drzno, ko na skali grad, sedela
nesramna v onem vozu je blodnica
ter venomer oči okrog vrtela.
- 151 In v strahu, da mu vzeta bo družica,
velikan — sem zrl — tik nje se je veličal,
in večkrat sta se poljubila v lica.
- 154 Ker pa njen pógled v sli na meni obtičal
je večkrat, blodni, jo ljubimec kruti
od glave do podplatov je prebičal.
- 157 Potem, srdit, kot ták, ki hudo sluti,
nestvor odveže in v gozdóv temnico
ták daleč tira ga v nevolji ljuti,
- 160 da varen bil pred njim sem in blodnico.

...in še opazila nista, kako so prihajali bratci in sestrice...

Pri ilovskem Srakarju.

Motiv iz Srema.

V jutranje polje, ko da bratje sv. Frančiška gredó
šepetajoč s priklonjeno glavó
molitve Gospodu —
jagnedi po dva in dva sledijo si zapovrstjó.

Tam daleč sredi nepregledne ravní
zamišljeno in žalostno
mlado drevo stoji

in gleda jagnede in tiho drhti:
V mojih vejah ni še ptič obsedel,
ni še gnezda splel,
ni še pel — — —

Večerna zarja nad ravníco rumeni.
Na mlado drevo — posekano
je ptič priletel in poje pritajeno.

Jos. Lovrenčič.

Slepec z otrokom.

Praviš: Grevà po beli cesti
čez jesensko polje...
Vse je zrelo, vse rumeno? —
Jaz grem v rdeče in zeleno!

Tam je padlo jabolko,
rdeče je — poberi ga in jej!
Ah ne, saj ni rdeče,
zeleno je — poberi, otrok, ga in jej!
Zeleno je ko kmet, ki tam stoji
in nad teboj, otrok, kriči.
Poberi, ugrizni, otrok moj,
zeleno jabolko! — —

Kaj slišim prav?
Tvoj glas še ravnokar mehak in lep
ko sam jabolčen cvet,
je raskav in hripav!

Daj mi rokó, otrok! Tako.
Zašlo je solnce. Vse je zrelo in rumeno.
Ali ni prižgal na nebu
Bog dveh zvezd že? Tebi eno, meni eno.

Jos. Lovrenčič.

Zelena soba.

Skoz polkna se ne upajo žareči
meči v tiho sobo, kjer rože hladeče vonjijo.
Tam zunaj brezkončne ceste v solncu kričijo,
njih vrišči tu plaho šume ko spomini veneči.

In v čašo odlično nalivam si vino rdeče
in pijem, pijem vsepozabljene.
Uspavanko vonji pojo mi ... komajda v srce zaseče
še misel izzvenjajoča ... že tonem v hlada zelenje.

Miran Jarc.

Zvezde mi edine pojo za slovo...

Zvezde mi edine pojo za slovo,
iščejo te moje plašne oči v pokrajinah noči; —
ni te, nikogar ni, da bi mi segel v pozdrav,
kakor samotna vsa moja je pot, tak samotež odhajam odtod
in nad menoj bdi zvesto le zvezdno nebo.

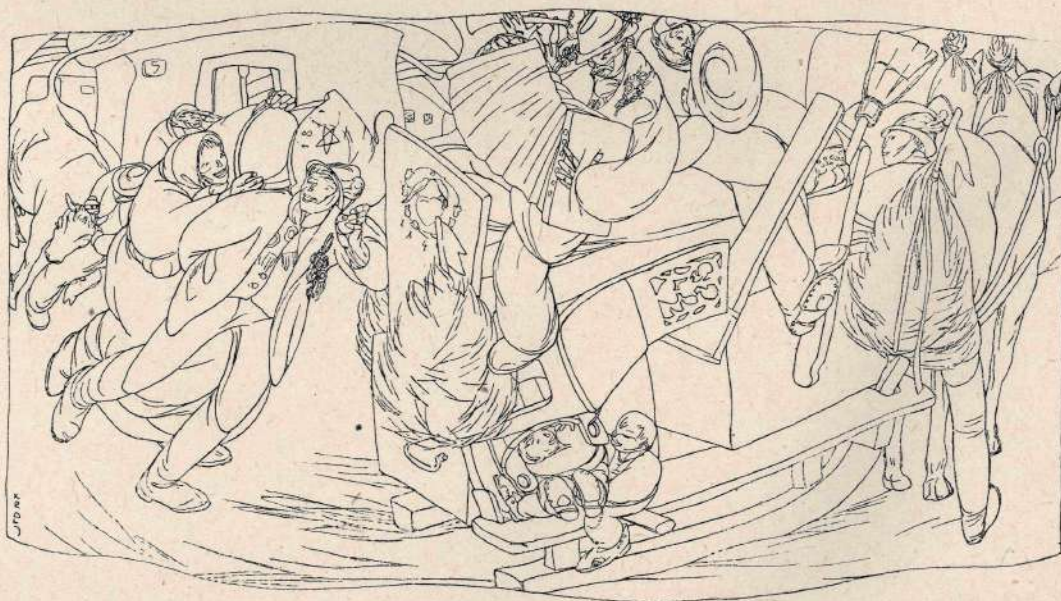
Miran Jarc.

V omotici blodni medlimo...

V omotici blodni medlimo na vročih ležiščih.
Roké preslabotne so, da bi se vzdignile v toku vročine,
da bi zapahnile okna, ki skozi nas bije
šumot na križiščih ...
Telesa so težka, težka kakor telesa vlačug.
Ah, duša je bedna, ne more se vzpeti v sanje, v nebesa
kakor spomladi zvečer, ko v sobice naše in hiše prinaša
daljno zvonjenje-drhtenje pretopli jug,
od deklic s solzami, z rokami sprejet,
z lasmi razpletenimi ...

Davi nas gnus, grabi topôst bolečine.
Od vročine smo kakor od vina pijani ...

Anton Vodnik.

„Mati, tega ne boste več vi rabili ...“

„Hej-jo! — Juhuhuhu!“

Prelja.

Zame se ne boj!

Prelja h kolovratu sedem,
predem in predem
časih po osem, časih po sedem
jadrnih ur.

Drobne mi niti
z belimi sviti
s prsta teko.
Misli nemirne,
plahe, obzirne
iz duše mi vro.

Zate se bojim.

Ribič greš nad ribe,
vzameš nit in šibe
in črvičev pest.
Včasi sedem,
včasi šest —
dolgih ur te ni domov.

Morebiti
na lokavi niti
katero uloviš,
mene zapustiš.

Silvin Sardenko.

Skrivnost.

Prašaš: kaj je resnica
tvojega duha?
Prašam: kaj je resnica
mojega srca?

Tvoja spne visokost se
v mojo globokost;
dva si bova postala
ena sama skrivnost.

Silvin Sardenko.

jih ponesem neki materi, ki nima niti toliko, da bi učila jesti svojega otroka. — Jaz pa znam že jesti — a tudi nimam kaj. Zato bi se rad vsaj orehov pošteno najedel. — Pa še prinesiti mi jih mora, čeravno znam plezati in skakljati: učili so me, da sem plezal in skakljal za ljudmi — —. A zdaj ne morem več. Moje roke in noge so suhe in toge od samega glada: kri mi gre na vodo, kakor tisočerim drugim ljudem — — —.

Težko vstanem in grem dalje. Kosmati črv, učeni inženier, mi prekriža pot. Zdaj vem: steza skozi gozdič je 99 pedit široka.

Kam gre? Si išče nov dom? Gotovo ga dobi. Če pa gre vdova s šestimi otroki, ki ji je granata raztrgala dom in moža, iskat po svetu nov dom, tedaj ga čisto gotovo ne dobi: zakaj človek se boji človeka — —.

Spet mi nekdo križa pot. Živa veriga mravelj se vleče čez njo. Kako veselo hitijo. Ali gredo na svatbo, ali na božjo pot? Saj mari ne na vojsko — —?!

Pod skalo zagledam v solncu gadje gnezdo, belo in črno pisano okroglo ploščo. Premrzi me in poštanem. Ko pa vidim in čutim mir, v katerem spi, mi postaja spet gorko. In ne bojim se jih več, ker vem, da so gadje, če jih le ne zdražiš, manj strupeni kakor ljudje — —.

Še celo pod mano grebejo živalce. Koliko bujnopisanih metuljev leta okoli mene, koliko

prepeyajočih ptičk nad mano. Tisoče in tisoče prebivalcev ima ta gozdič — pa Bog naj vé vsem za dom in za ime.

Kamor stopim in koder grem, hodim med domovi mrčesja, ptic in drugih živalic. Vse so bolj vesele kakor mi — —. Ljubijo svoj red in svoj mir in v svojem nagonu izpolnjujejo božje zapovedi. A svojega nagona ne zlorablajo tako, kakor zlorablamo mi, gospodarji vsega sveta, iz gole lakomnosti silo človeškega razuma — —. O, žival je boljša ko človek!

Kamor se ozrem, vidim in slišim življenje, lepše in resničnejše kakor naše — —. Smrti pa veliko manj kakor med ljudmi — — —.

Solnce gre k božji gnadi. Iz temnega grma odmeva glasna, v hrepenenju vzklikajoča pesem slavčkova. Vem, poje le njej in svojim otrokom. Na druge pa nič ne misli.

In jaz?!

Še nisem zapel in ne pojem pesmi, da ne bi mislil na tisoče in na milijone drugih ljudi, ki tudi v sreči ljubezni trpijo v trudu in skrbah — —; ki stradajo vsakdanjega kruha in hiraajo od glada — —; ki umirajo od strahu in groze peklenskega ognja tega sveta — — —.

Vsako noč se spomnim sebe in vseh iz let strahu in groze. Zdi se mi, da sem sredi med njimi, da iz noči vpijem med nje:

»Žival bi bil rajši ko človek — — —!«

„Konec.“